

تداوم هویت و چگونگی کاربست آن در معماری امروز (نمونه موردی: هویت در مناره)

شیرین یاراحمدی^{1*}، محمد مهدی زبرجدیان².

1- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان. بروجرد. shirin.yarahmadi@gmail.com

2- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان. همدان. m_zabarjedian@yahoo.com

چکیده

معماری و شهرسازی کهن ایران در طول تاریخ، اصول و معیارهایی داشته که محصولی مناسب و دارای هویت برای زندگی و توسعه‌ی پایدار فراهم آورده‌اند. اما تنها اصول کالبدی در بافت‌های تاریخی برای پاسخ به معماری و شهرسازی امروز کافی نیست و نمی‌توان به‌عنوان الگوی منحصر به فرد از معماری ایرانی از آن‌ها تقلید کرد و سعی در تکرار آن‌ها به عمل آورد. بلکه در بررسی کالبد به‌جا مانده از گذشته (که اصول مورد نظر در آن رعایت شده باشد) تنها تفسیر زمانی و مکانی اصول، مورد توجه قرار گرفته و برای عصر حاضر تفاسیر مناسبی از آن‌ها ارائه شود. در بررسی‌های تاریخی جسد و کالبد نمایشگر اصول و ارزش‌های مهم هستند. در معماری ایران مناره به‌عنوان کالبد دارای معنا و هویت از این دسته است. کالبد مناره در معماری ایران پیش از اسلام دارای هویت معنوی بوده که با ورود اسلام همچنان این هویت را حفظ کرده اما رویکردی اسلامی پیدا می‌کند. در خصوص ریشه معنایی منار نظریات مختلفی در مستندات و روایات محققین ایرانی و غیر ایرانی مطرح شده است. در دوره اسلامی تغییراتی همسو با معنای عرفان ایرانی که از ابتدا در این کالبد وجود داشته است پدیدار می‌شود و جایگاهی جدی پیدا می‌کند تا جایی که بیان‌کننده یکی از کلیدی‌ترین معانی مذهبی می‌شود و به‌عنوان شاخص‌ترین نشانه شهر اسلامی از دورترین نقطه با ارتفاع بلند خود خط زمین را به خط آسمان وصل داده و راهنما به سمت شهر می‌شود. در ادامه با قرارگیری در کنار گنبد و سردر به‌عنوان معمول‌ترین نشانه شهری جهت معرفی مسجد و مرکز شهر اسلامی مورد استفاده قرار می‌گیرد. آنچه در معنای این عنصر مهم است هویت ایرانی معنا و نقش‌پذیری و مطابقت‌پذیری این کالبد در هر دوره تاریخی است. این سیر تحول در معماری امروز نیز می‌تواند ادامه داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: هویت شهری، نشانه شهری، مناره، تکنولوژی، بلندمرتبه سازی.

1- مقدمه

مناره به‌عنوان کالبد معماری ایرانی جایگاه عرفانی خود را به خوبی در معماری دوره اسلامی حفظ می‌کند تا جایی که شاخص‌ترین نماد و نشانه برای معرفی شهر اسلامی می‌شود. همچنین با قرارگیری در کنار گنبد و ایوان و سر در مساجد بارزترین نماد برای راهنمایی به سمت مسجد و مرکز شهر اسلامی شده است. مناره معنا و مفاهیم عرفانی و اعتقادی را از ادوار دور در کالبد خود نهفته داشته است و همین هویت عرفانی را در هر دوره تاریخی حفظ می‌کند. این نوشتار در سه بخش تنظیم شده که ابتدا به صورت خلاصه ریشه معنایی و کالبدی مناره و سیر تحول آن ارائه می‌گردد. در بخش بعد به اصول معماری ایرانی و صفات و رمزهای نهفته در شهر مطابق با بحث این نوشتار پرداخته می‌شود. در بخش سوم به تکنولوژی و معماری در راستای مباحث مطرح شده در بخش اول و دوم پرداخته می‌گردد.